

SZILVÁSVÁRADI ŐSEMBER-BEMUTATÓPARK TERVEZET

A nyugati országokban, különösen az őskori lelőhelyek környékén egyre elterjedtebbek a mi tervezetünkhöz hasonló bemutatóhelyek. A múzeumok stratégiájának a megváltoztatása, a kultúra "házhoz szállí"-tása a jelenkor követelményeihez igazodás jegyében folyik. Ilyen jó példa az ősemberek életének bemutatása a lelőhelyek közelében, a turizmus központjaiban. Ennek szellemében szeretnénk a Szalajka-völgyben őskori bemutatóhelyet létrehozni.

A beruházási igény csökkentése érdekében a kialakítást egy több éves, több lépcsős fejlesztés formájában lehetne megvalósítani. A minimális első lépcső, korban is a terület legrégebbi leleteire épülne. A vidékünk egyik országos hírű - de szakkörökben világhíres-őskőkori lelőhelye az Istállóskői-ősember-barlang. Az itt feltárt régészeti leletek alapján alakítanánk ki az aurignaci (orinyászi) kultúra életképét.

Ez a kultúra, mely kb 40 000 évvel ezelőtt élt itt, a korához képest nagyon fejlett volt és Magyarországon csak a Bükknek ezen a részén ismertek az eszközeik. Az életkép a leghíresebb leletek bemutatására és a használatuk bemutatására épülne: a barlangban Vértes László vezetésével feltárt, majd onnan 1947-ben a Magyar Nemzeti Múzeumba szállított és ott azóta is kiállított tüzhely, az 1950-ben talált fuvola, amit a világ legrégebbi hangszerei között tartanak számon, a barlang végében talált, feltehetően kultikus céllal elhelyezett barlangi medvekoponyák és az aurignaciak sok más eszköze, a csont dárdahegyek, és nyilhegyek, - melyek talán a világon az íjhasználat legrégebbi bizonyítékai - a kovából készült bőrvakarók, stb. lennének láthatók. A beállításoknál is ezeket a tevékenységeket mutatnák be, melyet minimálisan öt alakkal tudnánk elképzelni: a varázsló, a szakács, a szűcs, a vadász és emelné a látvány hatását egy ősgyerek jelenléte. (a fogának egy darabját és egy gyermekkulccsontot a barlangban is találtak)

Az egész együttes egy kb 60 m² hasznos alapterületű helyiségben, egy " műbarlangban" lenne elhelyezve. A helyiség oldalfala a természeteshez hasonlóan rakott kőfal lenne, az egyik oldalon magasabban, így a ferde mennyezet az Istállóskői-barlangéhoz hasonlíthatna. Kivülről ez a ferde sík bio fedéssel és fűvel lenne borítva, hogy jobban illeszkedjen a környezetéhez. Az épület ki és bejárata gerendákból ácsolt kiugróba kerülne, mely toronyszerűen zárná az épület

két végét. Ennek helyazata, vagy zsindey, vagy széna fedéssel készülne.

Az őshangulat és így az élmény teljesebbé tételéhez néhány technikai kiegészítő ötlet: a műbarlang a fényt egy üveglapon keresztül kapná, melyre a kilátás lenne felfestve, a tüzhelyen a tűz éghetne a valóságban is és egy-egy husdarabbal az illat is a hangulatot szolgálná. A látogatási idő alatt folyamatosan működhetne egy magzó, melyről a szél susogása mellett, a korabeli állatvilág hangjai és a varázsló fuvolája lenne hallható. Az így működő egység kiszolgálását két fő tudná ellátni. Már az első ütemhez is kapcsolódhatna egy ősemléktárgy árusító hely, melyben a különböző korok régészeti leleteinek hiteles másolatait lehetne megvásárolni.

Az ősemlék-park második lépcsőjében javasolnánk még két paleolitikum kultúrát bemutatni: a moustieri (musztéri) kultúrát képviselő neander-völgyi embert -például a Subalyukban feltárt kettős temetés megformálásával - és a felső paleolitikumból a gravetti kultúrát hordozó "barlangi eszkimók" (Pilisszántói-kőfülke) életképét. További folytatás lehetne a terület speciális kultúrájának a Bükki-kultúrájának a bemutatása, majd a későbronzkori Kyjatice-kultúra gerendaházainak felépítése és berendezése. Ezek a fiatalabb iparok egy sor tevékenység bemutatására és gyakorlására is lehetőséget biztosítanak: őrlőkő használat, cserépedény készítés, kezdetleges szövés, kohászat, fémöntés, stb. A későbbi fejlesztések folyamán elképzelhető lenne más területek érdekesebb leleteinek, pld.: az Altamira-barlang festményeinek, a Lascauxi ősnaptárnak, a Mammut-barlang indián múmiájának, vagy az ázsiai Holtak-barlangjának a bemutatása is.

Ha idővel a szabadtéri bemutatás feltételeit is meg lehetne teremteni, akkor az alsó paleolitikumból a vértesszöllősi Samut, a középsőből az érdi medvevadásztelepet, a felsőből a ságvári gravetti kunyhót, vagy a neolitikumból a Kőrös-kultúra Tell-telepeinek emeletes házait is el lehetne készíteni. A szabadtéri bemutatóhelyen különböző vadászjelenetek is elkészíthetők a vadászat és a vadak különböző fajtáinak bemutatására: a barlangi medve, a barlangi oroszlán, a mammut, vagy a kőszáli kecske vadászatát, az egyszerű ujas, lándzsás vadásztól a csapdák, vermek használatáig.

A franciák helyenként még kis állatkertet is kapcsolnak az őstelepekhez, ahol az ősi állatfajták mai leszármazottai mutatják be: a vadló, a hegyi kecske, az őstulok, vagy a rénszarvas lehet pld. ezek lakója.

Különleges alkalmakra, különleges ősprogramokat is lehetne szervezni, pld.: ősi sütési, főzési bemutató, kóstolással egybekötve.

Szilvásváradi környéke igen alkalmas ezeknek az ősi, történelem előtti, de a történelmi időkből származó emlékek bemutatására is, így a bemutatóhelyhez kapcsolódóan az érdeklődők számára különtúrákat lehetne szervezni, amelyeken az aurignaciak lakó és vadászterületét, a bronzkoriak sánc rendszereit, IV. Béla királyunk tatárok előli menekülésének a területen átvezető szakaszát, vagy a környék középkori várromjait mutathatnánk meg. Később egy külön erre a célra megfelelően kialakított területen "időutazások" is elképzelhetők lennének, melyekben kőkori, vagy bronzkori településeken, ilyen körülmények között tölthetnének legalább néhány napot a vállalkozó kedvű érdeklődők. Ehhez nagy segítséget adnának a Butser Hilli kísérlet és a régészeti leletekből levonható tapasztalatok.

Jellemző a kihasználatlan lehetőségeinkre, hogy az Egyesült Államokban Ohióban lévő Kigyó-halom külön kilátóval van ellátva, átlátható, rendezett területen, míg a hozzá hasonlóan rejtélyes, de méreteiben ezt jóval felülmúló szilvásváradi Fésűs-halmot még a szakemberek közül is csak kevesen ismerik és nemhogy a tudományos feldolgozása, de még a pontos felmérése sem készült el.

Az ősemberparknak van még egy áttételes előnye. Az Istállós-kői-barlang látogatói közül sokan vannak, akik szenvedve-kínlódva mennek fel a forrástól a szerpentinén a barlangig és itt csalódva látják, hogy "csak" egy üres barlangot találtak. Azt hiszem, hogy leginkább ezek közül kerülnek ki azok, akik a "nyomaikat" és "maradékaikat" a barlang hátsó zugaiban hagyják. Ha a látogatóknak ez a rétege már látva a műbarlangot, nem megy fel az igazihoz, talán a barlangban és a környékén lévő hulladék mennyisége is csökkenni fog.

A bemutatóhely előnyei közé sorolhatjuk azt is, hogy azok a látogatók, akik bármi okból kifolyólag csak a kisvasút végállomásáig, vagy az autóparkoló közvetlen környékéig jutnak el, azok is találnak egy érdekes, különleges és egyben ismereteket adó látnivalót, a számukra is elérhető területen.

Ezek alapján azt hiszem a paleo-park annak ellenére, hogy országos hírű vonzerőt fog képviselni, nem fogja növelni az erdőben szabadon kószálók táborát, különösen, ha a területről szóló információkat megfelelően szűrve tesszük közkinccsé. Az előbbieken említett irányított turizmus előnye pedig az, hogy a vezető ellenőrzése mellett kevésbé ártalmas a természet számára. Kiegészítésképpen azért javasolnánk, hogy a park részeként néhány ismertetőtáblát is el kellene helyezni, melyekben elsősorban a természetvédelem és a barlangvédelem írott és íratlan szabályaira hívnánk fel a közönség figyelmét.

Regős József

GAZDASÁGOSSÁGI SZÁMÍTÁSOK

A számítások alapját a Szalajka-völgy látogató számának becslése (minimum 4-500 ezer fő) és az idegenforgalmi barlangok látogatottságának adatai képezték:

Baradla-barlang Aggteleki szakasz	115 ezer fő
(itt a túrák két óránként indulnak)	
Szent István-barlang, Lilafüred	70 ezer fő
(ugyan azon az úton oda-vissza fogalommal)	
Miskolc-tapolcai-tavasbarlang	173 ezer fő
(fürdő terület, korlátozott fürdésidővel és korlátozott befogadólétszámmal.)	

Ezek alapján, a helyiségünk kis mérete ellenére, ha átmenő fogalmat biztosítunk, az évi 100 ezer fős látogatólétszám nem tűnik túlbecsültnek.

Más oldalról megközelítve: fejenként 10 perc látogatásidő, 20 fő egyidejű benntartózkodása esetén, napi 8 órás nyitvatartás mellett ez 100 nap alatt érhető el. Véleményünk szerint ez a látogatószám a terület növelésével és megfelelő reklámozással a kétszeresére is növelhető.

Az első lépcső kialakításának becsült költségei:

az épület elkészítése	:	1 500 e. Ft.-
öt figura elkészítése	:	500 e. Ft.-
eszközök, berendezési tárgyak	:	500 e. Ft.-
egyéb: nyomda, reklám, képeslap, stb.	:	500 e. Ft.-

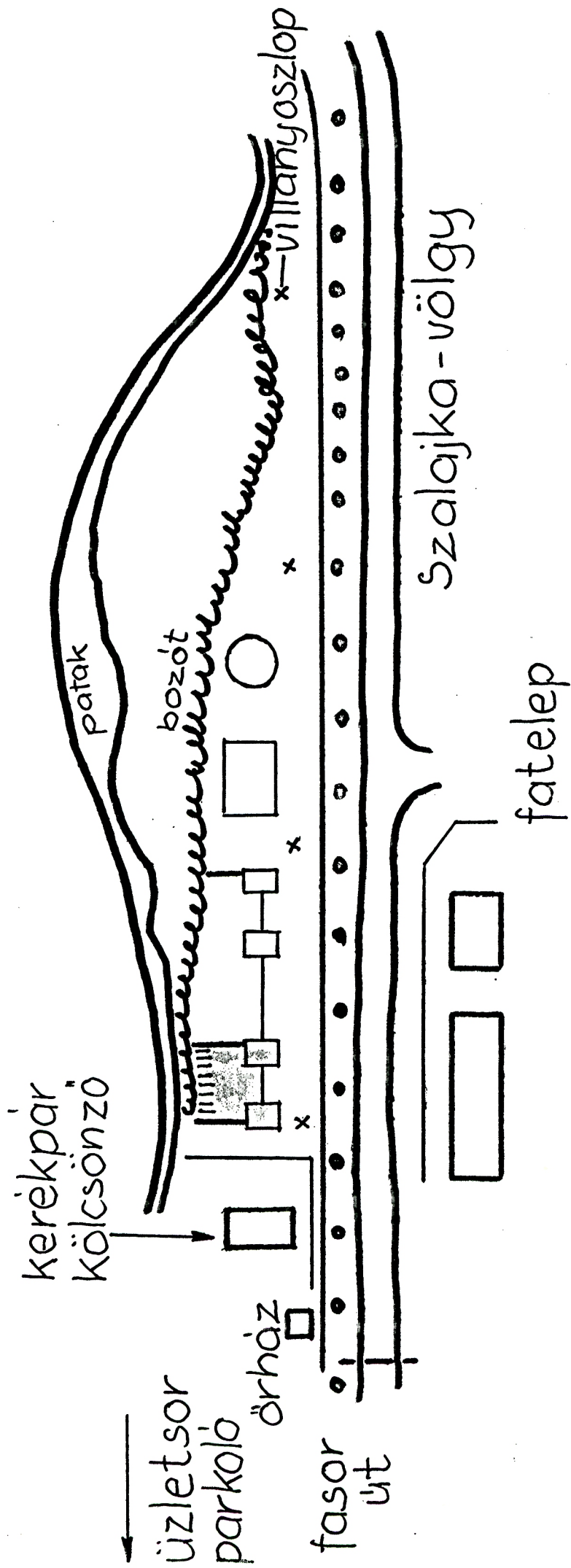
Összesen: 3 millió Ft.-

Számításainkat összegezve, 50 Ft-os belépő esetén a beruházás még az üzemeltetési költségek figyelembe vételével is egy év alatt megtérül.

Az első ütem viszonylag alacsony bevezető ára után, - az évenkénti új látnivaló biztosításával, a látogatók számának növelése mellett, a belépő ára is növelhető lesz.

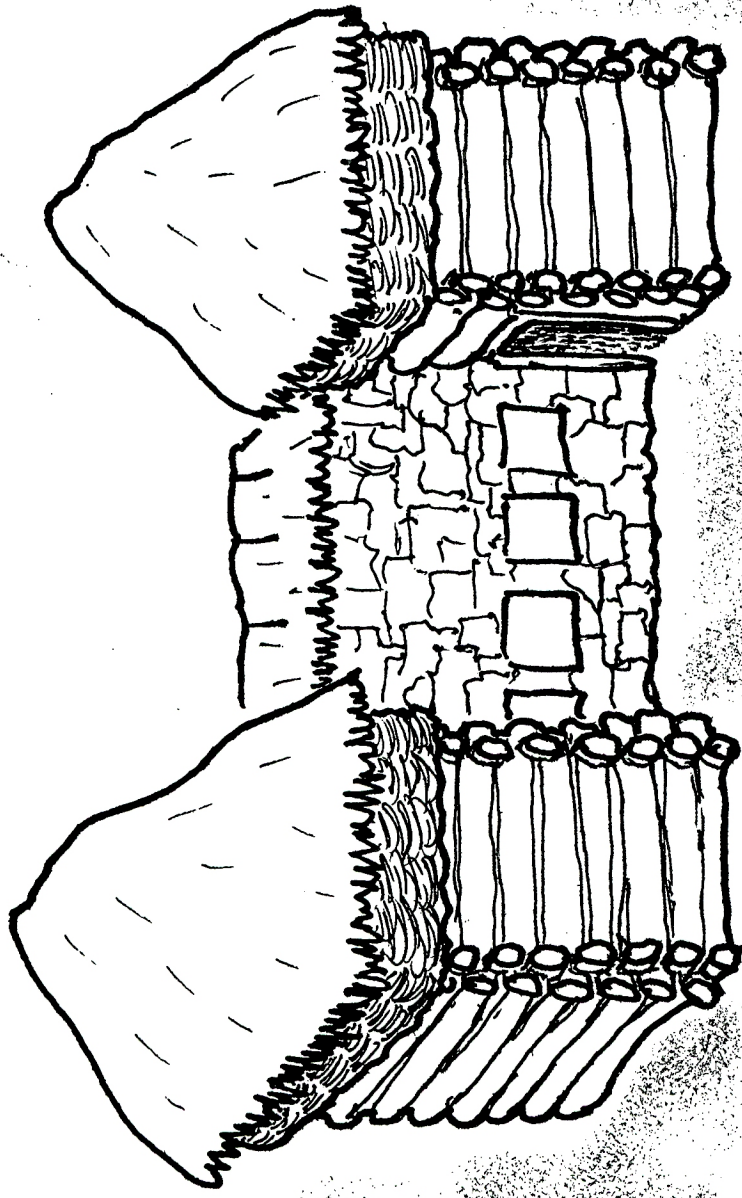

Regős József

Paleo park helyszínrajz Szilvásvárad

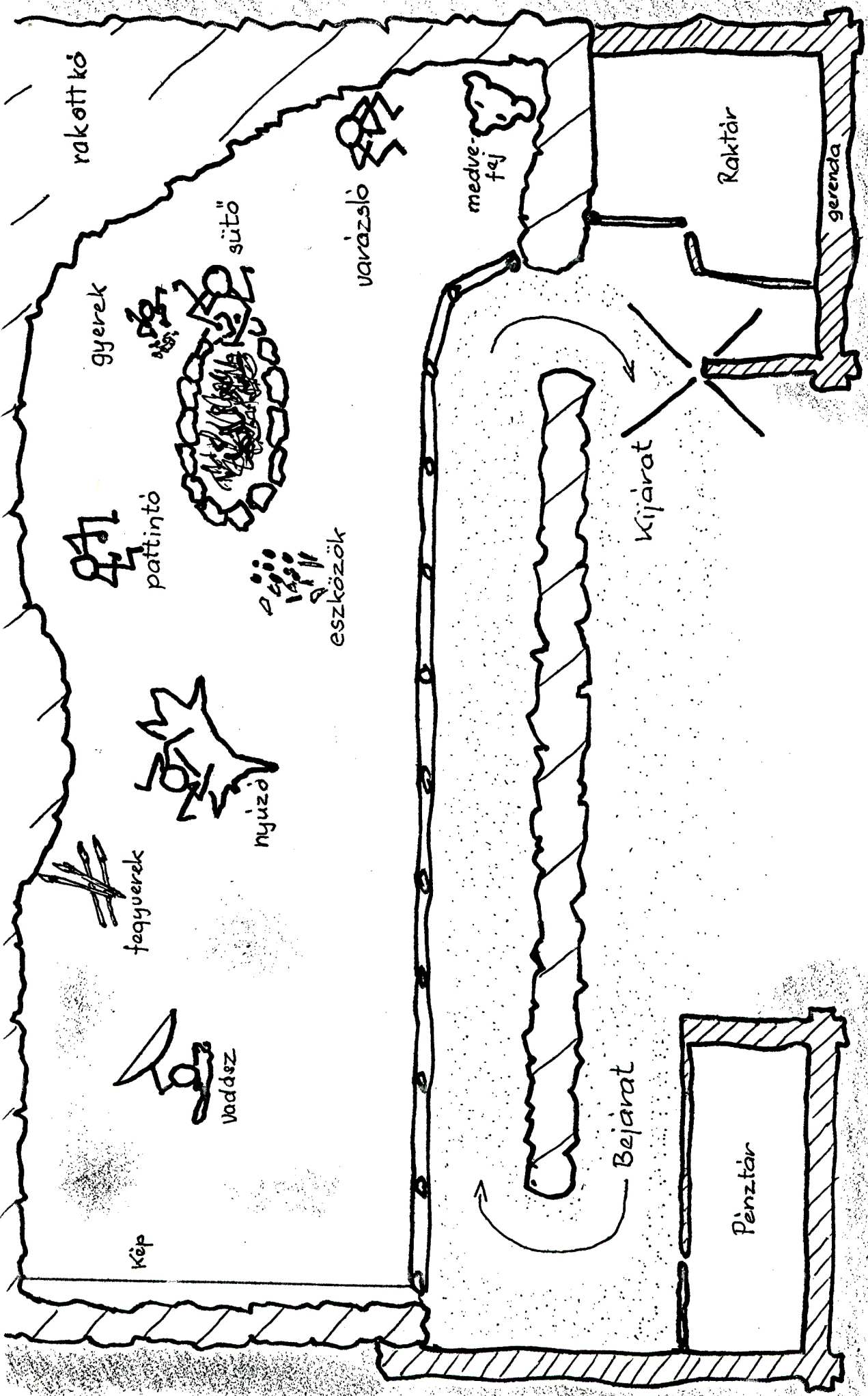
első lépcső épülete
távlati tervek

Szilvásvárad "ősemberpark" 1. fázis

Aurignaci műbarlang
fogadó épület tervezet

Mübarlang alaprajz

1995. Pp